

ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๑๒๖๘๗

กรมการปกครอง
ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๙ มิถุนายน ๒๕๖๕

เรื่อง การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

อ้างถึง หนังสือกรมการปกครอง ด่วนมาก ที่ มท ๐๓๐๙.๓/ว ๗๖๗๔ ลงวันที่ ๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑ สิ่งที่ส่งมาด้วย สำเนาหนังสือสำนักพระราชวัง ที่ พว ๐๒๐๑.๑๔/๗๔๗๓ ลงวันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๖๕

ตามที่ กรมการปกครองได้แจ้งแนวทางปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑ กรณีที่มาตรา ๕ และมาตรา ๖ บัญญัติให้หญิงซึ่งจะทะเบียนสมรสแล้ว และหญิงซึ่งการสมรสได้สืบสุดลง ให้สามารถใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ได้ตามความสมัครใจ โดยแจ้งต่อ นายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว และให้ฝ่ายหญิงนำเอกสารที่เกี่ยวข้องไปขอแก้ไขรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน นั้น

กรมการปกครองได้รับข้อหารือจากกรุงเทพมหานคร กรณี หม่อมหลวง ก. ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสที่สำนักงานเขตหนองแขมโดยมีความประสงค์จะใช้คำนำหน้านามว่า “นางสาว” หรือ “นาง” ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑ ว่าสามารถดำเนินการได้หรือไม่ และหากคู่สมรสฝ่ายหญิงใช้คำนำหน้านามว่า “นางสาว” หรือ “นาง” แล้ว ต่อมามีความประสงค์จะกลับไปใช้คำนำหน้านามว่า “หม่อมหลวง” ตามบรรดาศักดิ์จะได้หรือไม่ จึงได้หารือแนวทางปฏิบัติกรณีดังกล่าวไปยังสำนักพระราชวัง ซึ่งได้รับแจ้งว่า ตามพระราชกฤษฎีกาให้ใช้คำนำนามสัตรี พระพุทธศักราช ๒๕๖๐ ข้อ ๖ ระบุไว้ว่า “สัตรีผู้ที่เนื่องในพระราชวงศ์ (คือหม่อมราชวงศ์ และหม่อมหลวง) แม้เมื่อสามีแล้ว ก็ยังให้คงใช้บรรดาศักดิ์นำนามของตนได้ต่อไป แต่” ประกอบกับมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑ บัญญัติไว้ว่า “พระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบการใช้คำนำหน้านามหญิงเป็นอย่างอื่นตามที่มีกฎหมายบัญญัติ” ซึ่งกรณีดังกล่าวหม่อมหลวง ก. จะขอใช้คำนำหน้านามว่า “นางสาว” ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๑ ไม่ได้ คงต้องใช้คำนำหน้านามว่า “หม่อมหลวง” ตามฐานนดรศักดิ์ของราชสกุล รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบ และแจ้งให้สำนักทะเบียนอำเภอและสำนักทะเบียนท้องถิ่น
ถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายสมยศ พุ่มน้อย)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน

ส่วนการทะเบียนทั่วไป

โทร. ๐ ๒๗๙๑ ๗๐๔๘ - ๙

โทรสาร ๐ ๒๗๙๑ ๗๐๔๙

ด่วนมาก

ที่ นก ๐๓๐๙.๑/ ๑๖๕๙

กรมการปกครอง
ถนนอัษฎางค์ กทม. ๑๐๒๐๐

๒๒ พฤษภาคม ๒๕๕๑

เรื่อง การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคำน้ำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๐

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัดและปลัดกรุงเทพมหานคร

อ้างถึง หนังสือกรมการปกครอง ที่ นก ๐๓๐๙.๑/ ๑๖๕๙ ลง ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ด้วยย่างการบันทึก คร. ๑, คร. ๒, คร. ๖ และ คร. ๒๒

๒. ด้วยย่างหนังสือรับรองการใช้คำน้ำหน้านามหญิง

๓. สรุปขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคำน้ำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๐

ตามที่กรมการปกครอง ได้แจ้งให้สำนักทะเบียนทุกแห่งทราบ และถือปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคำน้ำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๐ นั้น เมื่อจากพระราชบัญญัติคำน้ำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๐ มาตรา ๕ และมาตรา ๖ บัญญัติให้หญิงซึ่งจดทะเบียนสมรสแล้ว และกรณีซึ่งการสมรสสิ้นสุดลงให้ฝ่ายหญิงสามารถใช้คำน้ำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” ได้ตามความสมัครใจ โดยให้แจ้งต่อนายทะเบียนตามกฎหมายว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง จึงได้กำหนดขั้นตอนและวิธีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคำน้ำหน้านามหญิง พ.ศ. ๒๕๕๐ เพื่อให้ฝ่ายหญิงสามารถใช้คำน้ำหน้านามของตนได้ตามความสมัครใจ ดังนี้

๑. ขั้นจะจดทะเบียนสมรส หรือสิ้นสุดการสมรส หรือการบันทึกฐานะแห่งครอบครัว

๑.๑ กรณียื่นคำร้องต่อนายทะเบียนเพื่อขอจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนหย่า หรือบันทึกทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (สมรส/สิ้นสุดการสมรส) และฝ่ายหญิงมีชื่อยื่นทะเบียนบ้าน ณ สำนักทะเบียนที่ของจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนหย่า หรือบันทึกทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว ให้ฝ่ายหญิงแจ้งต่อนายทะเบียนว่ามีความประสงค์จะใช้คำน้ำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว”

ให้นายทะเบียนบันทึกในคำร้อง (คร. ๑) ระบุว่าฝ่ายหญิงมีความประสงค์จะใช้คำน้ำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” พร้อมกับบันทึกในทะเบียนสมรส (คร. ๒) หรือทะเบียนหย่า (คร. ๖) หรือทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร. ๒๒) แล้วแต่กรณีว่า ฝ่ายหญิงสมัครใจใช้คำน้ำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” และให้ฝ่ายหญิงนำเอกสารดังกล่าวไปขอด้วยการบุคคลในทะเบียนบ้าน

๑.๒ กรณียื่นคำร้องต่อนายทะเบียนเพื่อขอจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนหย่า หรือบันทึกทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (สมรส/สืบสุกการสมรส) และฝ่ายหญิงมีชื่อออยู่ในทะเบียนบ้าน คละแห่งกับสำนักทะเบียนที่ขอจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนหย่า หรือบันทึกทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว ให้ฝ่ายหญิงแจ้งต่อนายทะเบียนว่า มีความประสงค์จะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว”

ให้นายทะเบียนบันทึกในคำร้อง (คร. ๑) ระบุว่าฝ่ายหญิงมีความประสงค์จะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” พร้อมกับบันทึกในทะเบียนสมรส (คร. ๒) หรือทะเบียนหย่า (คร. ๖) หรือทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร. ๒๒) แล้วแต่กรณีว่า ฝ่ายหญิงสมัครใจใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” และออกหนังสือรับรองการใช้คำนำหน้านามหญิง เพื่อให้นำไปขอยกเว้นบุคคลในทะเบียนบ้านที่ฝ่ายหญิงมีชื่อออยู่

กรณีที่ฝ่ายหญิงประสงค์จะคัดและรับรองสำเนาทะเบียนสมรส (คร.๒) หรือทะเบียนหย่า (คร. ๖) หรือทะเบียนฐานะครอบครัว (คร. ๒๒) ให้นายทะเบียนดำเนินการให้ โดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและให้นายทะเบียนจัดส่งเอกสารดังกล่าวไปให้นายทะเบียนซึ่งฝ่ายหญิงมีชื่อออยู่ในทะเบียนบ้านเพื่อแก้ไขรายการของฝ่ายหญิง

๒. ภายหลังการจดทะเบียนสมรส หรือสืบสุกการสมรส หรือการบันทึกฐานะแห่งครอบครัว

๒.๑ กรณียื่นคำร้องต่อนายทะเบียน ซึ่งได้จดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนหย่าหรือบันทึกทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (สมรส/สืบสุกการสมรส) ไว้ และฝ่ายหญิงมีชื่อออยู่ในทะเบียนบ้าน ณ สำนักทะเบียนที่ขอจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนหย่า หรือบันทึกทะเบียนฐานะแห่งครอบครัวไว้ ให้ฝ่ายหญิงแจ้งต่อนายทะเบียนว่า มีความประสงค์จะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว”

ให้นายทะเบียนบันทึกในคำร้อง (คร. ๑) ระบุว่าฝ่ายหญิงมีความประสงค์จะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” พร้อมกับบันทึกในทะเบียนสมรส (คร. ๒) หรือทะเบียนหย่า (คร. ๖) หรือทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร. ๒๒) แล้วแต่กรณีว่า ฝ่ายหญิงสมัครใจใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” เพื่อให้ฝ่ายหญิงนำเอกสารดังกล่าวไปขอยกเว้นบุคคลในทะเบียนบ้าน

๒.๒ กรณียื่นคำร้องต่อนายทะเบียนซึ่งได้จดทะเบียนสมรสหรือจดทะเบียนหย่า หรือบันทึกทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (สมรส/สืบสุกการสมรส) ไว้ และฝ่ายหญิงมีชื่อออยู่ในทะเบียนบ้าน คละแห่งกับสำนักทะเบียนที่ขอจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนหย่า หรือบันทึกทะเบียนฐานะแห่งครอบครัวไว้ ให้ฝ่ายหญิงแจ้งต่อนายทะเบียนว่า มีความประสงค์จะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว”

ให้นายทะเบียนบันทึกในคำร้อง (คร. ๑) ระบุว่าฝ่ายหญิงมีความประสงค์จะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” พร้อมกับบันทึกในทะเบียนสมรส (คร. ๒) หรือทะเบียนหย่า (คร. ๖) หรือทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร. ๒๒) แล้วแต่กรณีว่า ฝ่ายหญิงสมัครใจใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” และออกหนังสือรับรองการใช้คำนำหน้านามหญิง เพื่อนำไปขอยกเว้นบุคคลในทะเบียนบ้านที่ฝ่ายหญิงมีชื่อออยู่

กรณีที่ฝ่ายหญิงประสังค์จะคัดและรับรองสำเนา ทะเบียนสมรส (คร. ๒) หรือทะเบียนหย่า (คร. ๖) หรือทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร. ๒๒) ให้นายทะเบียนดำเนินการให้โดยเรียกเก็บค่าธรรมเนียมและให้นายทะเบียนจัดส่งเอกสารดังกล่าวไปให้นายทะเบียนซึ่งฝ่ายหญิงมีชื่อในทะเบียนบ้านเพื่อแก้ไขรายการของฝ่ายหญิง

๒.๓ กรณียื่นคำร้องต่อนายทะเบียนซึ่งมิได้จดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนหย่า หรือบันทึกฐานะแห่งครอบครัว (สมรส/สื้นสุดการสมรส) ไว้ และฝ่ายหญิงมีชื่อออยู่ในทะเบียนบ้าน ณ สำนักทะเบียนที่ขอจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนหย่า หรือบันทึกทะเบียนฐานะแห่งครอบครัวไว้ให้ฝ่ายหญิงแจ้งต่อนายทะเบียนว่า มีความประสังค์จะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว”

ให้นายทะเบียนตรวจสอบหลักฐานการจดทะเบียนสมรส หรือทะเบียนหย่า หรือบันทึกทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (สมรส/สื้นสุดการสมรส) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนบันทึกในคำร้อง (คร. ๑) ระบุว่าฝ่ายหญิงมีความประสังค์จะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” แล้วให้ฝ่ายหญิงไปแก้ไขรายการบุคคลในทะเบียนบ้าน และให้นายทะเบียนจัดส่งสำเนาบันทึกคำร้อง (คร. ๑) ไปให้สำนักทะเบียนที่ได้จดทะเบียนสมรส (คร. ๒) หรือทะเบียนหย่า (คร. ๖) หรือทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร. ๒๒) เพื่อบันทึกเพิ่มเติมในทะเบียนสมรส (คร. ๒) หรือทะเบียนหย่า (คร. ๖) หรือทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร. ๒๒) แล้วแต่กรณี

๒.๔ กรณียื่นคำร้องต่อนายทะเบียนซึ่งมิได้จดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนหย่าหรือบันทึกทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (สมรส/สื้นสุดการสมรส) ไว้ และฝ่ายหญิงมีชื่อออยู่ในทะเบียนบ้าน คนละแห่งกับสำนักทะเบียนที่ขอจดทะเบียนสมรส หรือจดทะเบียนหย่า หรือบันทึกทะเบียนฐานะแห่งครอบครัวไว้ ให้ฝ่ายหญิงแจ้งต่อนายทะเบียนว่ามีความประสังค์จะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว”

ให้นายทะเบียนตรวจสอบหลักฐานการจดทะเบียนสมรส หรือทะเบียนหย่า หรือทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (สมรส/สื้นสุดการสมรส) เมื่อเห็นว่าถูกต้องให้นายทะเบียนบันทึกคำร้อง (คร. ๑) ว่าฝ่ายหญิงสมควรจะใช้คำนำหน้านามว่า “นาง” หรือ “นางสาว” และออกหนังสือรับรองการใช้คำนำหน้านามหญิง เพื่อให้ฝ่ายหญิงนำไปขอแก้ไขรายการบุคคลในทะเบียนบ้านที่ฝ่ายหญิงมีชื่อออยู่ และให้นายทะเบียนจัดส่งเอกสารสำเนาบันทึกคำร้อง (คร. ๑) ไปให้สำนักทะเบียนที่ได้จดทะเบียนสมรส (คร. ๒) หรือทะเบียนหย่า (คร. ๖) หรือทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร. ๒๒) เพื่อบันทึกเพิ่มเติมในทะเบียนสมรส (คร. ๒) หรือทะเบียนหย่า (คร. ๖) หรือทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร. ๒๒) แล้วแต่กรณี

๒.๔ การดำเนินการกรณีจดทะเบียนสมรสหรือจดทะเบียนหย่าในต่างประเทศ

กรณีจดทะเบียนสมรสหรือจดทะเบียนหย่า ณ สถานทูตไทยในต่างประเทศ ให้นายทะเบียนดำเนินการตามข้อ ๑.๒ หรือ ๒.๒ หรือ ๒.๓ หรือ ๒.๔ แล้วแต่กรณี และจัดส่งสำเนาทะเบียนสมรส (คร. ๖) ทะเบียนหย่า (คร. ๖) ทะเบียนฐานะแห่งครอบครัว (คร. ๒๒) หรือหนังสือรับรองการใช้คำนำหน้านามหญิง ให้สำนักทะเบียนกลาง เพื่อส่งต่อให้กระทรวงการต่างประเทศแจ้งสถานทูตซึ่งจดทะเบียนสมรสหรือจดทะเบียนหย่าไว้ บันทึกเพิ่มเติมในทะเบียนสมรส หรือทะเบียนหย่าต่อไป

๓. เมื่อนายทะเบียนได้รับจดทะเบียนหรือบันทึกเพิ่มเติมในทะเบียนทุกครั้ง ให้นายทะเบียนจัดเก็บข้อมูลดังกล่าวไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจดทะเบียนครอบครัว พ.ศ. ๒๕๕๑ ข้อ ๕๙

๔. การขอคัดสำเนาทะเบียนบ้าน ให้จัดเก็บค่าธรรมเนียมตามที่กำหนดในกฎหมายกระทรวงสำหรับการออกหนังสือรับรองไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียมแต่อย่างใด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและแจ้งนายทะเบียนทุกแห่งถือเป็นแนวทางปฏิบัติต่อไป และหากพบว่าแนวทางปฏิบัติดังกล่าวบกวนการปฏิบัติไม่เหมาะสมหรืออาจมีปัญหาในการปฏิบัติหรือมีข้อเสนอแนะประการใดโปรดแจ้งสำนักทะเบียนกลางด้วยจักษอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายศุภกิจ บุญญฤทธิพงษ์)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมการปกครอง

สำนักบริหารการทะเบียน
ส่วนการทะเบียนทั่วไป
โทร. ๐-๒๗๑๗๙-๗๐๐๗-๙

3/ ๘-๙ พ.ศ.๖๕ ๓๐
๑๐.๐๖

สำนักพระราชวัง	สำนักนายกรัฐมนตรี
เลขที่รับ.....	30839
วันที่รับ.....	๑๐ พ.ค. ๒๕๖๔

หน่วยราชการในพระองค์ ๙๐๔

ที่ พว ๐๒๐๑.๑๔/๓๐๘๓

สำนักนายกรัฐมนตรี	สำนักพระราชวัง
เลขที่.....	30839
วันที่.....	๑๐ พ.ค. ๒๕๖๔

สำนักนายกรัฐมนตรี	สำนักพระราชวัง
เลขที่.....	๑๘
วันที่.....	๑๐ พ.ค. ๒๕๖๔

สำนักพระราชวัง

พระบรมมหาราชวัง กรุงเทพฯ ๑๐๒๐๐

พฤษภาคม ๒๕๖๔

เรื่อง หารือการเปลี่ยนคำนำหน้านามหญิงภายในห้องการจดทะเบียนสมรส กรณีฝ่ายหญิงใช้บรรดาศักดิ์

เรียน ผู้อำนวยการสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง

อ้างถึง หนังสือของสำนักทะเบียนกลาง ที่ นท ๐๓๐๕.๓/๓๐๘๓ ลงวันที่ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๔

ตามหนังสือที่อ้างถึง สำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง ขอหารือแนวทางปฏิบัติ กรณี
หม่อมหลวง ก. ยื่นคำร้องขอจดทะเบียนสมรสโดยมีความประสงค์ขอใช้คำนำหน้านามว่า
“นางสาว” ตามพระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๕ จะสามารถดำเนินการได้หรือไม่
และหากคู่สมรสฝ่ายหญิงใช้คำนำหน้านามว่า “นางสาว” ต่อมามีความประสงค์จะกลับมาใช้คำนำหน้านาม
“หม่อมหลวง” ตามบรรดาศักดิ์ ได้หรือไม่ ความละเอียดแจ้งแล้ว นั้น

สำนักพระราชวัง ได้พิจารณาแล้วตามพระราชบัญญิกาให้ใช้คำนำหน้าสตรี พ.ศ.๒๕๖๐ ข้อ ๖
ระบุไว้ว่า “สตรีผู้ที่เนื่องในพระราชวงศ์ (คือหม่อมราชวงศ์ และหม่อมหลวง) แม้เมื่อมีสามีแล้ว ก็ยังให้คงใช้
บรรดาศักดิ์นำนามของตนได้ต่อไป แล” ประกอบกับมาตรา ๓ แห่งพระราชบัญญัติคำนำหน้านามหญิง พ.ศ.
๒๕๕๑ “พระราชบัญญัตินี้ไม่กระทบการใช้คำนำหน้านามหญิงเป็นอย่างอื่นตามที่มีกฎหมายบัญญัติ” ซึ่งกรณี
ดังกล่าวข้างต้น หม่อมหลวง ก. จะขอใช้คำนำหน้านามว่า “นางสาว” ตามพระราชบัญญัติคำ
นำหน้านามหญิง พ.ศ.๒๕๕๑ มาตรา ๕ ไม่ได้ คงต้องใช้คำนำหน้านามว่า “หม่อมหลวง” ตามฐานนั้นตรศักดิ์ของ
ราชสกุล

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

ขอแสดงความนับถือ

พลอากาศตรี ชัย พัฒนา

(ธีระ เขียงทอง)

รองเลขาธิการพระราชวัง ปฏิบัติราชการแทน

เลขาธิการพระราชวัง

กองกลาง

กรมบังคับการสำนักพระราชวัง

โทร.๐ ๒๒๒๑ ๘๘๒๖